

Crâmpeie de viață

**Interviu cu profesorul univ. dr. Vasile D. Țăra,
realizat de Simona Adam, în data de 7.04.2011**

1. *Vă rugăm să ne povestiți despre formarea dumneavoastră profesională. Cum v-ați format și unde? În ce perioadă?*

Chiar dacă, poate, este mai puțin semnificativ pentru formarea mea profesională, țin să spun că tatăl meu a fost învățător. M-am născut, așadar, în casa unui dascăl de țară, unde m-am întâlnit cu învățământul și am crescut în atmosfera școlii încă din primii ani de viață.

Am fost trei frați, doi băieți și o fată, dar tata, deși era un învățător vestit în tot județul, nu ne-a luat în clasa lui, ca nu cumva să fie suspectat că ne favorizează. De la el am învățat, însă, două lucruri esențiale: *cinstea și omenia nu se cumpără pe bani și să nu aștept niciodată să facă altcineva ceea ce trebuie să fac eu*, pe care le-am respectat și le-am aplicat toată viața.

Școala elementară am făcut-o în satul Dipșa (clasele I-VI) și în com. Șieu (clasa a VII-a) din jud. Bistrița-Năsăud. Am urmat apoi Liceul „Liviu Rebreanu” din Bistrița, devenit acum Colegiul Național „Liviu Rebreanu”, pe care l-am absolvit în 1957, când abia împlinisem 16 ani. Acolo am avut dascăli de elită, între care și excepționalul profesor de limba română Ștefan Lupu, fost student al lui G. Ibrăileanu la Universitatea din Iași. Avea un talent pedagogic și o erudiție ieșite din comun. Datorită lui, am îndrăgit limba și literatura română și am optat pentru cariera de filolog, chiar dacă familia ar fi vrut să mă fac inginer chimist, ca fratele meu.

Studiile universitare le-am făcut între anii 1958 și 1963, la Facultatea de Filologie, Secția limba și literatura română, de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. Pentru că eram fiu de „mic burghez” și nu aveam acces la bursele de „Sfat Popular”, la care erau admiși numai copiii de muncitori și de țărani săraci, iar familia noastră trăia exclusiv din salariul tatii, care era de 420 de lei pe lună, în anul școlar 1957-1958 am funcționat ca învățător suplinitor în satul meu natal, Lunca (jud. Bistrița – Năsăud), situat într-o superbă zonă montană de la poalele vestice ale Călimanilor. A fost un an esențial pentru maturizarea mea ca om și pentru luarea deciziei de a intra în lumea școlii.

Abia în anul 1958, după ce adunasem ceva bani, cu care mi-am cumpărat două cămăși, un costum, un palton, o pereche de pantofi și una de bocanci (aceasta a fost întreaga mea garderobă din anii de facultate), m-am dus la Iași pentru admitere. Mi s-a permis să mă înscriu la „examenul general”, rezervat „micilor burghezi” și altor pături sociale „nesănătoase”. Am fost 424 de candidați pe 40 de locuri. Am avut șansa să reușesc.

Pregătirea mea ca filolog a început în facultate, dar s-a amplificat și s-a consolidat în toți cei 45 de ani de carieră universitară și se va continua până când voi mai fi teafăr din punct de vedere intelectual.

2. Ce ne puteți spune despre orașul studenției dumneavoastră?

Consider că am avut un mare privilegiu să studiez la Iași, adică în capitala culturală a românilor. Acolo străzile sunt „pavate” cu urmele pașilor lui Dosoftei, Miron Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu, Costache Negruzzi, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Titu Maiorescu, A. Philippide, G. Ibrăileanu, A. D. Xenopol și multe alte personalități ilustre ale spiritualității românești, pe care ieșenii le-au admirat și le-au cinstit întotdeauna, nemurindu-le și prin instituțiile de cultură, prin casele memoriale și prin statuile care împânzesc orașul. Poate că tocmai de aceea, și bijuteriile arhitectonice ale Iașului, unice în România, sunt Palatul Culturii, clădirea Universității „Al. I. Cuza”, Teatru Național „V. Alecsandri” și Biserica „Trei Ierarhi”. Ca student, acestea mi-au fost, împreună cu Biblioteca Centrala Universitară „Mihai Eminescu” și cu Parcul Copou, unde se găsesc Teiul lui Eminescu, aleea personalităților și obeliscul proiectat de Gh. Asachi, reperele culturale majore.

3. Ce vă amintiți despre profesorii dumneavoastră din facultate?

În facultate, am avut parte de profesori foarte competenți, personalități bine-cunoscute ale filologiei românești, precum V. Adăscăliței, Gh. Agavriloaei, Al. Andriescu, Șt. Cuciureanu, Al. Dima, C. Dimitriu, Al. Husar, D. Gafițanu, Gavril Istrate, I.D. Lăudat, L. Leonte, Maria Platon, Th. Simenschy, A. Vraciu ș.a. Am regretat că nu i-am putut audia pe profesorii Constantin Ciopraga, Ștefan Giosu și Vasile Arvinte, care în perioada aceea erau profesori invitați la universități din străinătate. Am învățat, însă, după cursurile lor, care ne-au fost prezentate de asistenți, iar la examenul de licență ne-a examinat fiecare la materia sa. De la toți am învățat lucruri esențiale pentru formarea mea ca filolog și cadru didactic universitar, dar un rol special în această privință l-a avut profesorul Gavril Istrate. Cursul Domniei Sale de istorie a limbii române literare m-a impresionat atât de mult încât m-a determinat să renunț, parțial, la dialectologie, materia mea preferată din anii de studenție. De la profesorul I. D. Lăudat, care ne-a predat cursul de istoria literaturii române vechi, am învățat cât de importantă este cultura scrisă din epoca veche și am deprins

pasiunea pentru cercetarea textelor scrise cu alfabet chirilic. Impresia cea mai puternică mi-a făcut-o, însă, marele savant Theofil Simenschy, la al cărui curs facultativ de indo-europenistică nu găseai decât cu mare dificultate un loc în amfiteatru, pentru că era frecventat și de mulți studenți de la alte facultăți și universități din Iași. Era un eminent cunoscător al limbilor sanscrită, latină și greacă, dar și al altor limbi și culturi antice și moderne. Era nu numai un mare erudit, ci și un înțelept fascinant (este autorul *Dicționarului de înțelepciune*, 4 vol.), care ne spunea la fiecare oră de curs cel puțin o vorbă de duh, plină de înțelesuri. Odată, îndemnându-ne să facem o severă selecție a cărților pe care le citim, ne-a spus: „Dragii mei, să nu citiți niciodată cărțile bune, ci numai pe cele foarte bune, pentru că nici pe acestea nu veți avea destul timp să le citiți”.

4. Ce persoane v-au marcat formarea și alegerile profesionale?

În afară de tata și de profesorul Ștefan Lupu, al căror model m-a determinat să optez pentru cariera didactică, un rol fundamental l-a avut profesorul dr. doc. Gavril Istrate. Domniei Sale îi datorez cariera universitară, pentru că m-a propus, în calitate de decan, pentru un post de preparator la Facultatea de Filologie din Iași. Cum am ajuns la Timișoara e altă poveste! Sunt fericit și onorat, însă, că mă număr, până azi, între discipolii și prietenii apropiați ai Domniei Sale. Trebuie să vă spun că, în timpul studenției, nu am vorbit cu profesorul Gavril Istrate decât la examene și, o singură dată, cu o zi înainte de a primi repartiția în învățământul superior, când m-a chemat la decanat să-mi spună că am fost propus pentru un post de cadru didactic universitar.

Formarea și specializarea mea propriu-zisă în domeniul învățământului superior și în cercetarea științifică au început, însă, la Universitatea din Timișoara. Aici am găsit oameni deosebiți, care m-au primit cu bunăvoință și m-au făcut să mă simt imediat unul de-al lor. În aproape o jumătate de secol, n-am avut niciodată „vorbă legănată” cu cineva din catedră și de la fiecare în parte am avut mereu de învățat câte ceva util. Trei personalități mi-au marcat, însă, profund evoluția profesională: profesorul Gheorghe Ivănescu, profesorul Ștefan Munteanu și profesorul George Giuglea.

De la profesorul G. Ivănescu, membru corespondent al Academiei Române, care ne-a fost șef de catedră până în anul 1969 și al cărui șef de cabinet am fost vreme de șase ani, am învățat că lingvistica este un domeniu de cercetare extrem de vast și de complex, că nu poți fi lingvist dacă nu știi lingvistică generală și nu te informezi solid în toate domeniile lingvisticii diacronice și sincronice, precum și dacă nu muncești zilnic măcar 10-12 ore pentru pregătirea profesională. Cu alte cuvinte, am învățat că omul de știință trebuie să fie complet devotat domeniului științific pe care și l-a ales. A fost un adevărat mentor pentru aproape toți membrii

catedrei noastre. La ședințele de catedră, care se țineau o dată la două săptămâni, nu se discutau decât probleme științifice, bazate pe lectura cărților de bază ale lingvisticii, pe care, adesea, ni le punea la dispoziție din fabuloasa bibliotecă personală, ce-i ocupa tot apartamentul.

De la profesorul Ștefan Munteanu am învățat ce înseamnă să fii un adevărat profesor universitar, sobru, corect și imparțial față de toți studenții, să nu greșești nici în plus, nici în minus atunci când îi evaluezi la examene, să fii integru și să nu accepți „pilele”, să fii dedicat profesiei până la sacrificiu și să faci din studiul limbii un scop esențial al vieții tale. Regret că nu m-am putut ridica niciodată la nivelul înțelegerii și analizelor Domniei Sale privind limbajul artistic, dar, citindu-i cărțile, am învățat cum și ce trebuie să știu din această variantă sublimă a limbii române. Faptul că m-a acceptat ca asistent și colaborator la elaborarea cursurilor de istoria limbii române literare a avut un rol decisiv pentru formarea mea în acest domeniu, pentru care îi voi fi recunoscător toată viața.

Pe profesorul George Giuglea, unul dintre cei mai cunoscuți romaniști și lexicologi români, l-am cunoscut când împlinise 80 de ani și, la îndemnul profesorului G. Ivănescu, venise de la Cluj la Timișoara, ca să participe, împreună cu domnul profesor Ionel Stan, cu Vasile Frățilă și cu mine, la anchetele onomastice din Caraș-Severin. În 1965, am făcut amândoi o călătorie în Valea Ierii (Munții Apuseni), unde, înainte de 1940, Domnia Sa mergea frecvent, la vânatoare și la pescuit, în compania lui Mihail Sadoveanu, a lui Yves Auger și a lui Ionel Pop. Pe baza materialului toponimic pe care l-am cules cu acel prilej, am elaborat și am publicat, împreună cu Profesorul, primul meu studiu. De la el am învățat cum trebuie aprofundat studiul lexicului și al toponimiei, cât de importantă este lingvistica romanică pentru studiul limbii române, ce a însemnat Muzeul Limbii Române din Cluj pentru lingvistica românească și că omul de știință n-are vârstă.

5. Ați studiat sau ați avut burse de studiu în străinătate?

Da! O singură dată, în anul 1966, când s-a produs „dezghețul” în relațiile cu Occidentul, situație ce a durat până în 1971. La propunerea profesorului G. Ivănescu, am fost trimis, între 1 și 31 august 1966, la un curs de vară în Franța, la Universitatea din Dijon. Acolo am găsit o cu totul altă lume decât cea pe care o știam! Condițiile de viață ale studenților mi se păreau inimaginabil de bune: locuiau în cămine moderne, câte unul în cameră, unde aveau și chiuvetă cu apă caldă și rece, la fiecare etaj erau două oficii cu mai multe plite electrice și câte un frigider, iar curățenia era desăvârșită. Căminul era condus de un cadru didactic universitar, care avea acolo un apartament, în care locuia împreună cu familia. Cantina era un restaurant adevărat, unde puteai alege între mai multe feluri de mâncare și primeai gratuit, la prânz, un sfert de litru de vin alb sau roșu. Biblioteca

Universității din Dijon era una dintre cele mai moderne din Franța. Am petrecut multe ore la fișierul tematic și în sala de lectură cu acces liber la raft, unde am găsit o mulțime de cărți fundamentale pentru lingvistică, despre care auzisem, dar nu le văzusem ori chiar nu știam că există. Pe câteva le-am găsit în librăriile și la anticariatele din oraș, așa că m-am întors la Timișoara cu o sacoșă de cărți, pe care am dat vreo 200 de franci din cei 380 primiți, în țară, de la Ministerul Învățământului. Din ce mi-a rămas, am plătit cazarea la cămin și, înainte de a mă întoarce la Timișoara, cinci nopți la un hotel mărginaș din Paris, precum și câteva mese de prânz la restaurantul studenților, pentru că, de regulă, mâncam din salamul de Sibiu pe care îl adusesem de acasă și mai cheltuiam, în medie, un franc pe zi pentru pâine, ouă sau pateu.

Cursurile erau de limbă și civilizație franceză și erau făcute pentru un public foarte eterogen ca educație, profesie, vârstă și etnie. Erau mulți nemți, englezi, americani, italieni, spanioli etc. Din România eram doar cinci: trei de la Universitatea din Cluj și doi din Timișoara: doamna lector Rodica Tohăneanu, de la Catedra de franceză, și eu. Pentru că eram primii și unici cursanți veniți de după „cortina de fier”, eram priviți cu mare curiozitate și cu nedisimulată condescendență.

Neștiind dacă voi mai ajunge vreodată în Franța, m-am străduit să vizitez cât mai multe muzee și locuri istorice importante din Dijon și din Paris, prin magazine, care erau extrem de bine aprovizionate cu mărfuri de toate soiurile, neintrând decât rareori, doar din curiozitate, pentru că nu aveam bani pentru cumpărături. Tot ceea ce am văzut atunci, dar mai ales manuscrisele și cărțile rare de la Muzeul de Istorie din Dijon, *Venus din Milo*, *Gioconda*, *Autoportretul* lui Rafael, tablourile lui Rembrandt etc., etc. din Luvru, exponatele din cele trei camere destinate lui Brâncuși în Muzeul Moderniștilor din Paris și multe altele îmi sunt la fel de vii în minte acum ca și atunci.

După această călătorie, mi-am schimbat radical percepția asupra marilor valori ale culturii universale și am înțeles mai bine cât de importantă și de utilă a fost „galomania” din secolul al XIX-lea pentru modernizarea și occidentalizarea vieții socioculturale românești.

6. În ce a constat pregătirea dumneavoastră pedagogică?

În facultate, am urmat un curs de pedagogie generală, unul de psihologia copilului și unul de metodică predării limbii și literaturii române. Practica pedagogică am făcut-o la cele mai bune școli din oraș: Liceul „Mihail Sadoveanu” și Liceul „Costache Negruzzi”. De mare folos mi-au fost sfaturile primite de la tatăl meu, care a fost învățător vreme de 47 de ani, dintre care cel puțin două mi le-am însușit și le-am aplicat întotdeauna: *când examinează, profesorul trebuie să afle și să evalueze ceea ce știe, nu ceea ce nu știe elevul, iar celui care conduce o instituție*

școlară îi este interzis să critice ori să facă în public vreo observație jignitoare la adresa unui cadru didactic, el putând să-l mustre pe cel care a greșit numai între patru ochi, pentru a nu-i atinge în niciun fel demnitatea. Mai târziu, am aflat că acest principiu era stipulat și în legea lui Spiru Haret.

Pentru că la facultate nu se studiază nici metodică, nici pedagogia universitară, iar bibliografia pe această temă era foarte săracă, mi-am căutat modele. Astfel, în perioada cât am fost preparator, am asistat la cursurile profesorilor G. Ivănescu, Ștefan Munteanu și G. I. Tohăneanu. Prelegerile ținute de profesorul G. Ivănescu erau coplesitoare prin erudiție și prin densitatea informației științifice. Chiar și parantezele pe care le făcea din când în când erau „pastile” de istorie inedită a lingvisticii. Cursurile domnului profesor Ștefan Munteanu erau un model de echilibru între conținut și formă. Spunea întotdeauna atât cât trebuia ca studenții să fie bine informați, într-un limbaj elevat, dar accesibil. Cursurile profesorului G. I. Tohăneanu erau „spumoase” și foarte agreate de studenți, pentru că se bazau, de regulă, pe o interpretare personală a faptelor de limbă și erau rostite într-un limbaj adesea nesubjugat rigorilor stilului științific, cu unele „neoașisme” specifice numai exprimării Domniei Sale.

Pentru ei, esențială nu era metoda de predare, ci calitatea și cantitatea informației științifice pe care o transmiteau studenților, pentru că știau că aceștia nu vor putea să parcurgă imensa bibliografie pe care o citiseră ei și nici nu vor avea capacitatea de a discerne cu ușurință între adevăr și eroare, între important și mai puțin important din ceea ce au spus alții. Când abordau probleme controversate, dezvoltau adevărate polemici, făcute, însă, pe un ton și într-un limbaj decent, care erau modele de gândire personală și de argumentare științifică. De la toți trei am avut foarte mult de învățat, dar n-am încercat să-l imit pe niciunul.

Competența științifică, experiența didactică, dorința continuă de autoperfecționare și, uneori, inspirația sunt determinante pentru calitatea cursurilor și seminariilor pe care le ții. Trebuie să mărturisesc că mergeam întotdeauna cu mare plăcere în sala de curs și eram fericit când prelegerile sau dezbaterile din seminar îmi reușeau, dar sufeream la fel de mult când se întâmpla să nu-mi iasă așa cum mi-am dorit.

7. În ce context și după ce proceduri ați ajuns cadru didactic la Facultatea de Litere? În ce an?

La Facultatea de Filologie de la Universitatea din Timișoara am ajuns din întâmplare. După examenul de licență, care a durat vreo două săptămâni, pentru că atunci s-a experimentat o formulă nouă, foarte complexă și dificilă pentru studenți, motiv pentru care abia 41 din cei 129 de absolvenți am promovat acest examen, credeam că voi merge la Cluj, împreună cu ceilalți colegi, pentru repartizarea în învățământ. Deși aveam

o medie generală foarte bună, visam la un post de profesor într-o localitate montană din Carpații Orientali, unde să studiez toată viața graiul și folclorul local și să scriu două monografii, pe cât posibil exhaustive, pe aceste teme. Cu o zi înainte de a pleca la Cluj pentru repartizarea în „producție” (era termenul consacrat), am fost căutat la cămin de un curier de la Universitate, care m-a anunțat că trebuie să mă prezint neîntârziat la decanat. Îndată ce am ajuns acolo, secretara mi-a spus să intru la decan. Când am intrat în biroul acestuia, unde nu fusesem niciodată până atunci, primele vorbe cu care m-a întâmpinat profesorul G. Istrate au fost acestea: „Tovarășul Țăra, ce înseamnă asta? Noi te-am pregătit ca să rămâi la Iași și să lucrezi la *Atlasul Lingvistic al Moldovei*, iar dumneata pleci la Timișoara!” Eu am răspuns: „Nu, eu plec mâine la Cluj, la repartizări”. „Nu, dumneata și Constantin Frâncu ați fost propuși să rămâneți în învățământul superior, Frâncu la Timișoara și dumneata la Iași. Dar de la minister a venit aprobarea invers: Frâncu la Iași și dumneata la Timișoara”. Decanul a crezut, probabil, că eu am avut pe cineva la minister, care mi-a făcut o favoare. I-am spus: „Domnule Decan, eu nu știu absolut nimic. Știam doar că trebuie să plec la Cluj mâine, n-am știut de această propunere.” „Atunci, du-te și caută-l pe Frâncu și încearcă să-l convingi să facă schimb cu dumneata”. Când am ieșit afară, Frâncu era la ușa secretariatului. S-a bucurat că mă vede și mi-a spus: „Vasile, vreau să te rog ceva: eu sunt din Turnu-Severin, am casă în Timișoara, am logodnica în Timișoara, totul a fost pregătit ca să mă duc acolo, și uite cum a venit aprobarea aceasta...” Zic: „Pentru asta te căutam și eu! Hai, repede, la decan!” Ne-am dus înapoi la decan, i-am confirmat că suntem de acord cu schimbarea, așa că ne-a condus la rector și i-a spus că noi ne-am înțeles, iar a doua zi, când urma să primim repartiția ministerială, trebuia să inversăm locurile. A doua zi, însă, când am plecat spre rectorat, Constantin Frâncu mi-a spus că nu mai vrea să plece la Timișoara. Abia după zece ani mi-a explicat de ce se răzgândise: în noaptea aceea, a dat un telefon la Timișoara și i s-a spus că Universitatea nu are bibliotecă, iar șeful de catedră este un zbir. Acesta era profesorul Ivănescu, care, într-adevăr, era foarte sever, dar și foarte corect. Așadar, când am ajuns la rector, colegul meu a spus că revine asupra a ceea ce consimțise cu o zi înainte și că dorește să rămână la Iași. El știa ce înseamnă să nu ai bibliotecă. Și eu, dacă eram în locul lui, tot așa făceam. Pentru mine biblioteca era esențială, era viața mea, pentru că acolo mă duceam și găseam, ca student, tot ceea ce-mi trebuia ca să învăț.

Așa am ajuns, în 21 octombrie 1963, la Facultatea de Filologie a Universității din Timișoara, unde am fost încadrat ca preparator la Catedra de limba română, pe baza repartiției ministeriale nr. 6394/1963. Rădăcinile mi-au rămas, însă, la Iași...

8. Ați ocupat un post de conducere? Cum a fost această experiență?

Din păcate, da! Spun „din păcate”, pentru că nu mi-am dorit niciodată vreo funcție de conducere. Toate cele pe care le-am avut mi-au fost atribuite prin numire, nu prin concurs, și le-am perceput ca pe o povară greu de suportat, dar le-am acceptat din respect pentru cei care mi le-au acordat și pentru că n-am avut niciodată spirit de conservare.

Orice om înțelept știe că nu avem nimic mai prețios decât **timpul!** Dacă nu știi să-l drămuiești ori să-l folosești cum se cuvine, mai devreme sau mi târziu vei regreta zadarnic. Timpul irosit nu mai poate fi recuperat! Or, mie exact acest lucru mi s-a întâmplat de-a lungul celor 26 de ani în care am avut câteva funcții de conducere extrem de cronofage. Fiecare ceas risipit cu probleme administrative îți afectează randamentul profesional nu numai pentru că îți reduce timpul necesar pentru informație, meditație și creație științifică, ci și pentru că îți fragmentează aceste activități, iar munca științifică presupune, în mod obligatoriu, continuitate și perseverență.

Între 1981 și 1989, am fost prodecan, fără indemnizație de conducere și fără alte avantaje (eram conferențiar când am fost numit prodecan și am devenit profesor după ce m-am retras din funcția de decan, iar în străinătate nu se făceau călătoriile oficiale). Până la numirea mea în această funcție, erau doi prodecani: unul pentru studenții români și altul pentru studenții străini din anul pregătitor. Pentru că începuse perioada de criză în economia socialistă a României, cele două funcții au fost contopite, prodecanul urmând să se ocupe nu numai de problemele studenților

(cazarea și comportamentul acestora în cămine, calitatea mesei la cantină, frecvența la cursuri și seminarii, burse, activități culturale și educative, probleme individuale etc.), ci și de orarul facultății, statele de funcțiuni, dotările pentru facultate și pentru catedre, organizarea examenului de admitere și a celui de licență, a cursurilor de perfecționare pentru profesori, a practicii pedagogice și a muncii patriotice, a sesiunilor științifice (distinct pentru cadrele didactice și pentru studenți), precum și nenumărate alte probleme curente (corespondență oficială, audiențe, ședințe, protocol etc.). Pentru că facultatea nu avea fond de reprezentare și eram vizitați frecvent de persoane oficiale, în special de inspectorii din minister, am fost numit și director al Căminului nr.13, funcție remunerată cu 600 de lei pe lună, bani pe care i-am folosit exclusiv pentru cheltuielile de protocol. În acel cămin locuiau 444 de studenți, ce aveau nenumărate probleme de conviețuire, pe care eram solicitat să le rezolv. M-am ocupat și de reamenajarea spațiilor din cămin, de organizarea, în sala de lectură de la parter, a unor conferințe culturale și medicale foarte apreciate de studenți (participau și băieți), de

consumul de curent electric, care era raționalizat, și de eventualele abateri de la regulamentul de cămin etc.

Ca prodecan, răspundeam și de căminul studenților străini, unde trebuia să mă duc ori de câte ori se întâmplau evenimente nedorite: scandaluri, bătăi, incendii etc., care nu erau puține și se produceau, de regulă, după miezul nopții. Împreună cu toate cadrele didactice de la anul pregătitor, răspundeam de tot ceea ce făceau studenții străini în cămin și în afara lui. Pentru că cei mai mulți veneau din țări aflate în conflict armat, cu educație și reguli de conduită neeuropene, asemenea evenimente se întâmplau frecvent. Rezolvarea lor cădea exclusiv în seama prodecanului și a cadrelor didactice, pentru că miliția și securitatea nu aveau acces în cămin.

Povara acestor interminabile treburi administrative, pe care nu le-am agreat niciodată, m-a determinat să-mi dau demisia din funcția de prodecan în 1984 și în 1988, dar nu mi s-a aprobat niciodată, și din cea de director de cămin, în 1986, singura care mi-a fost aprobată.

Din septembrie 1989 până în ianuarie 1990 am deținut, oficial, și funcția de decan al Facultății de Filologie. Numirea mea în această funcție, pe care am refuzat-o cu obstinație, s-a făcut într-un context unic la nivel național. Conform procedurilor de atunci, ministrul alegea și numea decanul dintr-o listă de trei candidați, propuși și aprobați de Consiliul profesoral al Facultății. La prima ședință a consiliului, eu am refuzat să fiu trecut printre cei care urmau să fie propuși. În lista cu cei trei candidați aprobată atunci, se afla și secretarul comitetului de partid pe facultate, o persoană mai puțin agreată de studenți și de cadrele didactice, datorită atitudinii sale dictatoriale. Cu o majoritate minimă, a fost inclus și el pe această listă, pe care reprezentantul Ministerului Învățământului, care a asistat la ședința de alegeri, a dus-o la București. După o săptămână, însă, a revenit în Timișoara pentru o nouă ședință de alegeri, prima fiind anulată datorită unui „viciu de formă”: studenții care au votat atunci nu făceau parte din Consiliul profesoral. La a doua ședință, s-a propus aceeași listă de candidați, dar la vot, comisia de propuneri s-a abținut în bloc. Din acest motiv, după încă o săptămână, a venit un alt reprezentant al ministerului, cu rang de director general, care a organizat a treia rundă de alegeri, la care au participat și rectorul, secretarul de partid pe centru universitar și Ilie Matei, prim-secretarul Comitetului de partid județean. S-a ales o nouă comisie de propuneri, formată din cinci membri, care a propus o listă de patru candidați, ceea ce nu se mai întâmplase la nicio altă facultate din România. Din lista respectivă lipsea secretarul de partid, dar apăream eu și domnul conf. dr. I. Muțiu, șeful Catedrei de limba română și fost prodecan. Când s-a trecut la vot, eu am votat împotriva mea. Atunci Ilie Matei, vădit iritat, a întrebat: „Să spună tovarășul de ce a votat împotriva? Are ceva pe

conștiință?” Eu m-am ridicat și i-am răspuns: „Da, am pe conștiință opt ani irosiți în decanat.” Și m-am așezat pe scaun. Imediat după ședință, doamna Lucia Jucu-Atanasiu, care era secretar de partid pe Universitate, a venit la mine și mi-a spus: „Vasile, ce-ai făcut, Dumnezeuule! Tovarășul Matei a spus că pe oricine pot să alegă decan, numai pe tine nu.” Păi, zic, exact asta am vrut, să mă lase în pace!” Până la ședința de senat în care s-au anunțat funcțiile de conducere aprobate de ministru, mi s-a spus de mai multe ori că nu fac parte dintre cei aleși. Eram foarte calm la acea ședință, dar când am auzit că reprezentantul ministerului anunță că noul decan al Facultății de Filologie este conferențiarul Vasile Țăra, am avut un moment de enervare paroxistică și am simțit o durere cumplită în zona inimii. Am avut senzația că voi muri în clipa aceea. Imediat după ședință, m-am dus direct la Policlinica Studențească, unde m-a consultat domnul dr. Ometa și m-a supus unui tratament de acupunctură. După două zile, când m-am dus la control, mi-a spus că s-a temut că nu voi supraviețui. De atunci au început problemele mele cardiace, dar abia în 1993, când am făcut o scintigrafie la o clinică din Szeged, am aflat că făcusem un preinfarct la vârful inimii, diagnostic reconfirmat un an mai târziu, când am fost operat pe cord deschis la Clinica de Chirurgie Cardio-vasculară din Târgu Mureș.

Trebuie să vă spun că cele patru luni în care am deținut funcția de decan au fost cele mai grele și mai puțin suportabile dintre toate perioadele în care am avut funcții de conducere. Zilele și câteva dintre nopțile Revoluției din Decembrie 1989 le-am petrecut în decanat. Nesocotind dispozițiile reprezentantului Ministrului Învățământului, venit la Timișoara încă din 17 decembrie 1989, le-am cerut studenților să plece acasă începând din 18 decembrie, pentru că mă temeam pentru viața lor, deoarece în oraș fuseseră împușcați deja câțiva oameni, iar asupra căminului studențesc nr. 7 se trăsese cu mitraliera de război de pe un tanc. Cu o zi înainte, într-o ședință cu toți decanii din Universitate, reprezentantul ministerului ne-a interzis să le dăm drumul studenților mai devreme în vacanța de iarnă, ce urma să înceapă în 22 decembrie, și ne-a cerut să facem „muncă educativă” cu aceștia, ca nu cumva să se alătore „bandelor de vandali” și să apere „ordinea socialistă”! Sunt și acum fericit că niciunul dintre studenții noștri n-a murit atunci. Doar unul singur a fost rănit, Constantin Jinga, dar s-a vindecat, după o lungă suferință. Astăzi este preot în Timișoara și cadru didactic la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie de la Universitatea de Vest.

În 10 ianuarie 1990, s-au organizat alegeri pentru un nou decan, la care au participat toate cadrele didactice de la Facultatea de Filologie. Între cei trei propuși pentru această funcție m-am numărat și eu. Pentru că mă propusese profesorul G.I. Tohăneanu, n-am îndrăznit să refuz, dar eram sigur că nu voi fi ales, pentru că votul era secret și credeam că oamenii

doresc pe altcineva în decanat. Am avut surpriza să fiu votat de 80 dintre cei o sută care au participat la vot. N-am fost măgulit de acest scor, dar m-am bucurat văzând că cei mai mulți dintre colegi nu mă detestă. E drept că, în toți cei aproape nouă ani petrecuți în decanat, m-am străduit să fiu întotdeauna *coleg* nu *șef* !

În 16 ianuarie, după ce s-au întors studenții din vacanță, am fost invitat la o dezbatere pe care au organizat-o în amfiteatrul A1.2 și mi-au prezentat o listă cu 14 cadre didactice care, în opinia lor, trebuiau date afară din facultate. În cele mai multe cazuri, argumentele lor erau subiective, iar reducerea corpului profesoral cu atâtea cadre didactice universitare era un dezavantaj foarte mare pentru facultate. Un universitar se formează în 10-20 de ani de muncă științifică și didactică de specialitate, iar, în plus, toți își ocupaseră posturile prin concurs, așa că aș fi intrat în conflict cu legea dacă îi dădeam afară. În consecință, am încercat să-i conving că nu le pot satisface dorința. Până la urmă, i-am convins să-i grupeze în patru categorii, numai cei din prima categorie, în număr de patru, urmând să nu mai fie menținuți în activitate. Îndată ce m-am întors în decanat, i-am cerut secretarei-șef să convoace, pentru a doua zi, Consiliul profesoral. La începutul ședinței de consiliu din 17 ianuarie 1990, m-am adresat celor de față astfel: „Stimați colegi, începând din acest moment nu mai sunt decanul Facultății de Filologie. Vă rog să alegeți alt decan!” În zilele următoare, a fost ales decan profesorul Ivan Evseev, care avea și o autoritate morală deosebită, dobândită alături de cei care fuseseră în balconul Operei în timpul revoluției din Timișoara. Până la urmă, niciunul dintre cei propuși de studenți să fie dați afară n-a putut fi eliminat. Doar la doi dintre ei, studenții n-au mai fost la cursuri vreo doi-trei ani, dar odată cu venirea altor generații de studenți, care nu-i cunoșteau, și-au continuat activitatea până la pensie.

Ca să uit de timpul pierdut la decanat, n-am mai trecut pe acolo aproape doi ani, iar de atunci până astăzi nu intru în acel loc decât dacă sunt chemat.

Între 1 mai 1991 și 1 octombrie 2008, am condus și Biblioteca Centrală Universitară din Timișoara. În aprilie 1991, profesorul Eugen Todoran, pe atunci rectorul Universității de Vest, mi-a propus să preiau funcția de director al Bibliotecii, ca să facem împreună, la Timișoara, o bibliotecă universitară de tipul celor din Cluj și din Iași. Am acceptat, gândindu-mă că este un prilej să elimin motivul pentru care am ajuns la Timișoara în loc să fi rămas la Iași, dar i-am spus că nu-mi pot asuma această funcție decât pentru un an. Credeam că știu destule lucruri despre o bibliotecă universitară, mai ales din vremea când am studiat la Iași, ca să o pot reorganiza grabnic pe cea din Timișoara. Trecând dincolo de ghișeu de împrumut, unde mă opream ca utilizator, și intrând în spațiile unde lucrau

bibliotecarii, am avut senzația că intru într-o altă lume, unde se muncea din greu, cu mijloace tehnice modeste, în folosul celor care aveau nevoie de sursele infodocumentare ale instituției. Erau 28 de bibliotecari, cu experiență mai mare sau mai mică în domeniu, dar fără studii propriu-zise de biblioteconomie, care, răspândiți într-o clădire de 3700 mp, făceau toate operațiunile esențiale: achiziția și evidența publicațiilor de orice tip, catalogarea, indexarea, fișarea și completarea cataloagelor generale și a celor tematice, conservarea, gestionarea și comunicarea colecțiilor, adică împrumutul cărților la ghișeu ori în sălile de lectură. Prin strădania acestor oameni, se achiziționau și se prelucrau pentru a fi puse în circulație aproximativ 8.000 de cărți pe an și se împrumutau, în medie, 250 de cărți pe zi. Existau și cinci biblioteci filiale, cu documente specializate pe facultăți. În bibliotecă era un singur PC 286, primit de la Universitatea din Szeged (Ungaria), dar nici măcar un specialist în informatică. După două săptămâni, timp în care am vizitat și am analizat fiecare serviciu și toate spațiile funcționale din bibliotecă, mi-am făcut o imagine mai clară despre situația de ansamblu în care se afla instituția. Apoi m-am urcat în tren, și am plecat într-o călătorie de informare pe la Bibliotecile Centrale Universitare din Cluj, Iași și București, care a durat vreo zece zile. Atunci mi-am dat seama cât de departe se afla biblioteca noastră, care avea statut de serviciu al Universității, față de celelalte trei, care erau instituții de rang național, cu personalitate juridică și cu buget propriu. Tot atunci am realizat că funcția de la Bibliotecă va fi mai grea, mai cronofagă și de mai lungă durată decât cea de la decanat. În cei 17 ani cât am funcționat, mai întâi ca director, iar de la 1 ianuarie 1993, ca director general, cu ½ normă de bibliotecar prin cumul, treburile administrative pe care mi le-am asumat au fost incomparabil mai numeroase, mai variate, mai complexe, mai dificile și mai pline de responsabilități decât mi-am închipuit atunci.

Nu voi evoca nenumăratele probleme organizatorice, tehnice și administrative pe care le-am avut și pe care a trebuit să le rezolv în acest răstimp, ci voi enumera doar câteva dintre țintele atinse. În anul 2008, Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” din Timișoara era, de 15 ani, o instituție cu personalitate juridică și cu buget propriu, alocat de MECTS, recunoscută, conform Legii nr. 334/2002, ca bibliotecă universitară de importanță națională, alături de celelalte trei biblioteci similare din București, Cluj-Napoca și Iași, era complet informatizată, avea 120 de angajați, dintre care 78 de bibliotecari, toți cu studii superioare sau medii de biblioteconomie, avea peste 30.000 de utilizatori, care împrumutau zilnic, de la ghișeu, în sălile de lectură și în cele 16 biblioteci filiale, peste 1700 de cărți, își completa colecțiile cu aproximativ 25.000 de unități bibliotecare pe an și era abonată la cele mai importante baze de date științifice internaționale: ProQuest, SpringerLink, Ebsco și Science Direct,

utilizate în toate marile universități ale lumii. Prin darea în folosință, la 1 oct. 2008, a noului corp de clădire, cu o suprafață utilă de 5245 mp, la care se adaugă cei 3700 mp ai clădirii vechi, pe care am renovat-o integral, BCU „E. Todoran” dispune acum de peste 9000 mp, unde au fost amenajate săli de lectură moderne, cu acces liber la raft, depozite, birouri de lucru pentru personal, sala pentru accesarea fișierului electronic, dotată cu 24 de calculatoare pentru utilizatori, o bibliotecă multimedia, unde se pot accesa bazele de date științifice, o aula pentru evenimente științifice și culturale etc.

Trebuie să vă mărturisesc că tot ceea ce m-am străduit să fac pentru modernizarea și extinderea BCU „E. Todoran” am făcut numai din dorința de a sprijini facultatea noastră, Universitatea de Vest și comunitatea academică timișoreană. După atâția ani, în care am cunoscut și chiar am studiat sistemul infodocumentar românesc și european, pot afirma, cu toată convingerea, că valoarea și evoluția unei universități sunt dependente de calitatea bibliotecii de care dispune. Bineînțeles, dacă această instituție științifică și culturală este folosită intensiv de cei pentru care funcționează! De altfel, se știe că în țările cu învățământ superior performant primul criteriu de evaluare a unei universități este calitatea bibliotecii aferente. Trebuie să spun, însă, că valoarea unei biblioteci universitare nu constă în numărul de cărți, reviste și alte documente pe care le are, ci de calitatea și utilitatea acestora pentru fiecare specializare și pentru fiecare domeniu de cercetare științifică în parte. Acest adevăr este cunoscut încă din Antichitate. Seneca spunea: „Nu te întreb câte cărți ai, ci ce cărți ai!”.

Între 2002 și 2006, am îndeplinit și funcția de președinte al Consiliului Național al Bibliotecilor din Învățământ. În cadrul acestui organism al Ministerului Educației și Cercetării, din care făceau parte personalități reprezentative din învățământul superior, din cercetarea științifică, din Biblioteca Națională, din Biblioteca Academiei, din bibliotecile universitare și din bibliotecile școlare, s-au elaborate 23 de documente menite să așeze sistemul infodocumentar românesc pe un temel legal solid și corect. Din păcate, funcționarii din MEC nu au promovat decât cinci dintre aceste documente! Celelalte zac uitate în cine știe ce sertar prăfuit.

Vreme de 19 ani am făcut parte din Senatul Universității de Vest și 24 de ani, din Consiliul profesoral al Facultății de Litere; 17 ani am fost președintele Consiliului de administrație al BCUT și președintele Consiliului științific al BCUT; opt ani am făcut parte din Consiliul Național al Bibliotecilor din Învățământ, cinci ani am fost membru al Comisiei Naționale a Bibliotecilor din România; 18 ani am făcut parte din Comisia județeană de analiză și aprobare a denumirilor de străzi și de localități; opt ani am fost membru al Adunării Eparhiale Timișoara, de 21

de ani sunt președintele filialei din Timișoara a Societății de Științe Filologice din România etc.

Pentru că am luat în serios orice treabă în care am fost implicat, am consumat enorm de mult timp prin ședințe și multă energie pentru realizarea nenumăratelor sarcini pe care le primeam de la alții ori mi le impuneam singur.

9. Cum ați descrie relațiile cu colegii și atmosfera generală din catedră, facultate, universitate?

Am făcut parte din a doua generație de universitari de la Catedra de limba română. Aveam toți cam aceeași vârstă și ne-am înțeles întotdeauna foarte bine. Față de profesorii din prima generație, am avut un mare și nedismulat respect. Într-un fel sau altul, fiecare a fost un model pentru noi și de la fiecare am avut de învățat foarte mult. M-aș bucura dacă toate generațiile de universitari ce se vor perinda prin Facultatea de Litere ar colabora, s-ar sprijini reciproc și s-ar respecta așa cum am făcut-o noi.

O instituție universitară trăiește și se recomandă prin toate generațiile trecute, prezente și viitoare de profesori și studenți deopotrivă!

Desigur, or fi fost și unele animozități, iar la nivelul facultății, chiar conflicte, dar mie nu mi-au plăcut niciodată cancanurile și certurile, așa că nu le-am băgat în seamă, tot așa cum n-am ținut cont în nicio împrejurare de păreri negative ale altora față de colegi. În relațiile interumane, m-am bazat numai pe propria mea informație și evaluare. Principiul imparțialității este singurul care te ferește de erori și de luarea unor decizii păgubitoare pentru alții sau pentru instituție. În funcțiile de conducere, acest principiu trebuie respectat cu sfințenie. Altfel, poți face greșeli nescuzabile, care îți compromit și munca, și imaginea!

Oricât de importantă sau de neînsemnată este funcția pe care o deține, fiecare șef trebuie să știe că poziția sa este temporară și că trebuie să lase loc de *Bună ziua!* după încheierea mandatului.

10. Cum ați perceput impactul atmosferei politice generale în cadrul vieții academice, în diferite momente ale carierei?

N-am agreat niciodată politica, pentru că a fost și este făcută „după ureche”, de incompetenți care n-au citit nici măcar un tratat de management politic și de conducere a statului, dar au avut și au convingerea că se pricep la toate. Politica a fost, este și va fi, nu numai la noi, ci peste tot, „raiul” veleitarilor, al diletanților, al impostorilor și al celor puși pe căpătuială. De aceea nu m-am implicat niciodată în această sferă a vieții publice, dar am privit-o cu ochiul critic și lucid al intelectualului cărui nu-i este indiferentă soarta lui și a celorlalți umiliți, care nu pot riposta decât în cabina de vot sau, când nu mai pot răbda, în stradă.

Mi-am început cariera universitară spre sfârșitul perioadei „dictaturii proletarietului” și a proletcultismului extrem, așa că am trăit, ca universitar, în trei etape distincte ale vieții politice românești. Între 1964 și 1971 a fost un moment de relaxare a restricțiilor de tip comunist în România, pe care am perceput-o ca pe o deschidere timidă spre lumea occidentală, anatemită vehement până atunci, dar și ca o reconciliere parțială cu trecutul nostru istoric și cultural. Au fost eliberați din închisori numeroși deținuți politici, au fost reabilitate o seamă de personalități ale științei și ale culturii românești, s-a revenit la *doctorat* în locul *aspiranturii* „importate” din URSS, au fost deschise fondurile secrete ale bibliotecilor, fiind repuse în circulație multe cărți și reviste interzise până atunci, am început să avem acces, e drept, foarte limitat, la bibliografia occidentală și chiar la contacte științifice și culturale cu Apusul. Țin minte că odată, în 1966, veneam spre casă, prin Parcul Copiilor, împreună cu profesorii G. Ivănescu, Șt. Munteanu, V. Șerban, Vasile Frățilă și D. Crașoveanu. La un moment dat, veni vorba despre „dezghețul” inițiat de N. Ceaușescu. Impresionat de schimbările evidente pe care acesta le făcea de la o zi la alta, l-am întrebat pe domnul profesor G. Ivănescu ce părere are despre noul șef. Răspunsul a venit brusc și tăios: „Este paranoic”!, iar discuția s-a mutat instantaneu spre lingvistică. După 20 de ani, în primăvara lui 1986, ne aflam în exact aceeași formație, într-o cameră de protocol de la Casa Universitarilor, împreună cu profesorul Ivănescu, care venise la Timișoara pentru ultimul doctorat pe care îl mai avea la facultatea noastră. Pe un perete se afla tabloul lui Ceaușescu. Arătându-l cu degetul, l-am întrebat: „Domnule Profesor, în urmă cu 20 de ani ne-ați spus că este paranoic. Acum toți suntem convinși că așa este. Cum ați știut atunci de hiba asta?” Mi-a răspuns: „Îmi amintesc! Eram în parc și ați schimbat imediat discuția. Știți că eu nu am nici radio, nici televizor, pentru că n-am niciodată vreme de pierdut cu ele, dar citesc ziarul. Cu o zi înainte de discuția aceea, am văzut în „Scânteia” un articol despre vizita lui la Câmpia Turzii, unde era și o fotografie cu un actor îmbrăcat în ținuta lui Mihai Viteazul, care l-a întâmpinat în fața unui cort de epocă. Numai un paranoic putea să accepte așa ceva!” Ne-am convins atunci, o dată în plus, că Profesorul era extrem de perspicace în cunoașterea și aprecierea oamenilor, iar perioada de relativ „dezgheț” fusese, de fapt, o simplă iluzie!

După 1971, inspirat de *revoluția culturală* din China, Ceaușescu a încercat să așeze și cultura românească, în special literatura, pe „linia partidului”, iar paranoia și mania grandorii l-au făcut să accepte, poate chiar să stimuleze, un cult al personalității fără limite, de tip nord-coreean. Asumându-și aroganța de a deveni „tovarășul știe absolut tot”, adulatorii din presă și din aparatul de partid nu mai găseau epitețe elogioase pe potrivă „primului strateg al țării”, „primului miner al țării”, „primului

agricultor al țării”, „primului economist al țării”, „primului constructor al țării”, „primului gânditor al țării” etc. etc. În anii 80, condițiile de viață se deterioraseră grav, din cauza obsesiei lui Ceaușescu de a plăti integral datoria externă, ceea ce impunea trimiterea la export a tot ceea ce se producea mai bun în țară, cu deosebire alimentele, iar atmosfera spirituală era insuportabilă. Cei mai afectați de această situație au fost, ca întotdeauna, intelectualii. Învățământul superior, cu excepția celui tehnic, a fost sever amputat. În domeniul învățământului universitar de tip umanist, reducerile au fost masive. S-au desființat aproape toate institutele pedagogice de trei ani, care pregăteau profesori pentru învățământul gimnazial, iar la cele șase universități cu profil pedagogic din România numărul studenților s-a diminuat cu peste 70% față de anii 70. În această împrejurare, Ministerul Învățământului a redus masiv și numărul cadrelor didactice, a înghețat promovările pe post, a redus ciclul universitar de la cinci la patru ani de studiu și, implicit, a redus numărul de ore afectate fiecărei discipline. Fără îndoială că toate aceste măsuri restrictive au influențat negativ starea de spirit și condițiile de viață ale personalului didactic. Sistemul autarhic în care trăiam a amplificat sentimentul de frustrare al universitarilor români, izolați de lumea științifică occidentală, care se dezvoltă exponențial. Unele dintre rezultatele cercetărilor științifice apusene ajungeau la noi doar prin traduceri făcute în URSS și, firește, erau accesibile numai celor care știau limba rusă.

De vină erau, fără îndoială, cei care dețineau întreaga putere politică și administrativă a țării, adică reprezentanții „clasei muncitoare”, pentru care intelectualii erau un balast neproductiv, iar munca intelectuală era un moft. În perioada respectivă, conducerea țării a fost preluată de elita clasei muncitoare, adică de ingineri. Ei reprezentau pătura școlită, la nivel superior, a clasei muncitoare și de aceea au devenit conducători universali, pricepuți la orice. Și învățământul a intrat pe mâna lor. Cu o singură excepție (acad. Mircea Malița), toți ceilalți miniștri ai învățământului erau de profesie ingineri. Chiar dacă erau și cadre didactice la institutele de învățământ superior tehnic, nu aveau nici pregătirea pedagogică, nici cunoașterea din interior a întregului sistem de învățământ românesc. De aceea, toate metodele pe care le-au experimentat în organizarea și funcționarea învățământului românesc purtau pecetea rigidă și exclusivistă a gândirii tehnice. Cele mai defavorizate erau facultățile și domeniile de cercetare umaniste, al căror specific era ignorat și chiar disprețuit, pentru că nu se puteau adapta la un sistem didactic și de cercetare științifică care le era total străin și inadecvat. Din păcate, această situație s-a continuat, cu mici excepții, și după 1990!

În ultimii 20 de ani, perioadă echivalentă cu jumătate din istoria comunistă a României, s-a produs o schimbare fundamentală a condițiilor

generale, a cerințelor și a posibilităților tehnice ale învățământului universitar și ale cercetării științifice românești. Implicit, atmosfera spirituală, dorințele, inițiativele, speranțele și posibilitățile sunt acum aproape complet diferite față de cele anterioare. Dispariția „cortinei de fier” ne-a permis să vedem nu numai cât de departe ajunsese știința occidentală, ci și cât de în urmă am rămas noi. Diferența era enormă, iar recuperarea imposibilă într-un timp previzibil. Contactul aproape nelimitat cu lumea științifică și universitară de pretutindeni și accesul la sistemul infodocumentar globalizat oferă acum posibilități enorme de integrare a învățământului superior românesc în cel avansat din Europa și din restul lumii.

Pentru a reuși în acest demers temerar este necesară dotarea universităților noastre cu surse internaționale de informare și documentare științifică, cum sunt bazele de date Science Direct, SpringerLink, ProQuest, Ebsco etc., utilizate în toate marile universități ale lumii, și, firește, de capacitatea și dorința de informare, precum și de implicarea la efort a profesorilor și a studenților. Până în urmă cu trei ani, doar cele patru biblioteci centrale universitare din București, Iași, Cluj-Napoca și Timișoara, unite într-un consorțiu, erau abonate, începând din anul 2003, la aceste surse infodocumentare, pentru care plăteau anual, împreună, aproape un milion de euro. Din câte am aflat, acum și alte biblioteci universitare au fost abonate de MECTS la aceste baze de date internaționale, ceea ce este foarte lăudabil și încurajator. Desigur, bibliotecile universitare trebuie dotate ritmic și cu sursele de informare tradiționale: cărți, reviste de specialitate etc., care sunt, în continuare, vitale pentru documentarea științifică.

De două decenii se discută despre starea precară a învățământului universitar și se fac încercări de reformare a sistemului, cu speranța obținerii unui spor de calitate în acest domeniu. Din păcate, nicio reformă n-a reușit până acum, pentru că toate au stat sub semnul improvizației, al diletantismului și al intereselor economice și politice. Chiar și nenumăratele dezbateri publice privitoare la acest subiect au fost marcate, cu foarte puține excepții, de aceleași tare. De regulă, aceste discuții au indus în public o percepție negativă față de învățământul superior românesc, pentru că cei implicați în discuții erau din afara sistemului și își dădeau cu părerea în necunoștință de cauză, iar unii erau chiar ostili.

După opinia mea, întemeiată pe mulți ani de experiență didactică și de conducere în sistemul universitar, cauzele care au zădărnicit toate reformele de până acum au fost următoarele:

1. Sistemul de finanțare *per capita* a întregului învățământ românesc, care generează inechități grave atât în dotarea și ierarhizarea universităților și a școlilor, cât și în salarizarea cadrelor didactice.

Consecința cea mai gravă a impunerii acestui sistem de finanțare este scăderea exigenței față de calitatea pregătirii elevilor și a studenților, care sunt promovați cu indulgență, pentru a nu li se diminuea numărul în fiecare an de studiu. Apoi, ar trebui să se știe că efortul de pregătire și de predare al profesorului este același, indiferent de numărul celor care îl ascultă, iar elevii și studenții ar trebui să aibă în toate instituțiile de învățământ condiții de studiu cel puțin asemănătoare dacă nu identice.

2. În condițiile exploziei informaționale din ultimele decenii, aplicarea sistemului de organizare a învățământului superior conform Convenției de la Bologna aduce doar unele beneficii economice, prin reducerea drastică a numărului de ani, a disciplinelor de studiu și a numărului săptămânal de ore, dar în niciun caz un spor de calitate în învățământul universitar.

3. Eliminarea examenelor de admitere în facultăți a scăzut considerabil calitatea celor care vor să obțină o specializare universitară.

4. Majoritatea bibliotecilor universitare din România sunt tratate ca anexe mai mult sau mai puțin necesare și nu ca pe cele mai importante și indispensabile componente ale infrastructurii instituțiilor pe care le deservește. Fără biblioteci moderne, complet informatizate, care să dispună de surse infodocumentare valoroase, pe suport tradițional și electronic, învățământul universitar este o formă fără fond, iar cercetarea științifică, o simplă iluzie! Faptul că în *Legea educației naționale*, promulgată anul acesta, în secțiunea rezervată învățământului superior nu există nici măcar un articol referitor la bibliotecile universitare este un semn clar că nici la nivelul MECTS nu se pune niciun preț pe sursele infodocumentare. **Calitate fără carte nu se poate!** Până când nu se va ști acest lucru, orice reformă în învățământul românesc va eșua.

5. Sursele de informare științifică sunt obligatorii și determinante pentru dobândirea competențelor de către elevi și studenți, pentru că învățământul preuniversitar înseamnă *educație și informație*, iar cel universitar înseamnă *informație și educație*! Se pare că numai cei care au făcut strategia de reformă a învățământului, ce a stat la baza noii legi a educației naționale, n-au știut acest lucru!

Până când cei înșurubați în fruntea țării nu vor pricepe că cea dintâi instituție a unui popor este ȘCOALA, fără de care nu ar exista niciuna dintre celelalte instituții ale statului și am trăi în sistemul tribal, iar BIBLIOTECA este cea mai importantă instituție culturală, unde se creează, se păstrează, se valorifică și se utilizează intensiv „producția” intelectuală a omenirii, speranța de mai bine pentru învățământ și pentru slujitorii lui va rămâne o dorință neîmplinită !

11. Ce vi se pare că s-a schimbat după 1989? Cum v-ați adaptat la aceste schimbări?

Mai multe decât sunt dispuși unii să recunoască. Eu cred că cel mai prețios câștig este LIBERTATEA: libertatea de a spune, fără teamă, ceea ce crezi și ceea ce gândești, libertatea de a călători oriunde în lumea civilizată, libertatea de a accesa sursele infodocumentare internaționale, libertatea de a afla tot ceea ce se întâmplă important și chiar mai puțin important în lume; posibilitatea de a cumpăra hrană sau orice altceva fără să stai la coadă. Cu alte cuvinte, libertatea de a trăi normal!

Mă nemulțumește însă menținerea unor mentalități depășite, rapacitatea capitaliștilor „rechini” și incompetența managerială a majorității celor care ne conduc!

12. Cum v-ați descrie ca profesor?

Un om obișnuit, devotat profesiei și foarte atașat de instituția în care a lucrat, de colegi și de studenți.

13. Ați avut studenți deosebiți? Unii dintre ei au devenit colegii dumneavoastră?

În fiecare generație au fost mulți studenți foarte buni, unii chiar eminenți. Dintre aceștia, câțiva au devenit scriitori și critici literari bine-cunoscuți, alții s-au afirmat în mass-media, în viața publică și în diplomatie, dar cei mai mulți s-au impus ca profesori de elită în învățământul preuniversitar, iar unii au ajuns universitari, fiindu-mi colegi la Catedra de limba română sau la alte catedre de la Facultatea de Litere din Timișoara ori din alte centre universitare. În prezent, toți membrii fostelor catedre de limba română, de literatură română și comparată și de limbi clasice mi-au fost studenți. Trebuie să vă mărturisesc că sunt foarte mândru de ei, pentru că s-au afirmat și se comportă ca universitari autentici, dedicați profesiei și pasionați de ceea ce fac.

14. Cariera academică presupune atât activitate didactică, cât și de cercetare. Pe care dintre aceste laturi se pune accent? Care dintre ele considerați că a prevalat în cariera dumneavoastră?

Prin tradiție, dar și prin statutul oficial pe care îl deține, universitarul trebuie să fie om de știință și cadru didactic. Cel puțin în domeniul științelor umaniste, cei mai mari savanți au fost și universitari celebri. Obligat nu numai să se informeze exhaustiv în domeniile disciplinelor pe care le predă, ci să exprime și puncte de vedere originale cu privire la concepțiile și teoriile susținute de alții, universitarul trebuie să fie, prin excelență, un cercetător științific foarte competent și pasionat. Aceste calități îi asigură autoritatea științifică și didactică necesară pentru formarea viitorilor specialiști și cercetători în domeniul materiilor pe care le predau.

În ce mă privește, cercetarea științifică a fost întotdeauna rostul de bază al existenței mele zilnice. Investigația științifică presupune o mare investiție de timp și de efort, precum și numeroase renunțări la îndeletniciri

și la bucurii firești ale vieții. Când are neșansa de a fi implicat și în funcții administrative excesiv de cronofage, cum mi s-a întâmplat mie în ultimii 26 de ani din carieră, viața universitarului se împovărează neînchipuit de mult. Întotdeauna, însă, orele de curs și de seminar mi-au prilejuit, așa cum spuneam mai înainte, satisfacții profesionale majore, pentru că aveam posibilitatea să transmit studenților, într-o formă foarte concentrată, o parte din informația adunată prin lecturi prelungite mult peste timpul obișnuit de lucru și o seamă de idei personale cu privire la subiectele abordate.

15. Din ce asociații profesionale și cercuri de studii ați făcut parte? Ați creat astfel de structuri?

Ca student, am făcut parte din Cercul științific studentesc de limba română, pe care l-am și condus, în calitate de președinte, între anii 1960 și 1963. Ca universitar, sunt membru al Societății de Științe Filologice din România, al Societății Române de Lingvistică Romanică, al Asociației Naționale a Dialectologilor Români și al Asociației Bibliotecarilor din România. Din 1973, am fost secretar, apoi vicepreședinte, iar din 1990 sunt președinte al Filialei din Timișoara a Societății de Științe Filologice. În acest interval, am organizat, la Timișoara, peste 20 de simpozioane științifice locale, vreo 15 sesiuni științifice naționale și Al IV-lea Congres Național al Filologilor Români (1991).

16. Ce regrete și neîmpliniri aveți legate de carieră?

Faptul că am risipit prea mult timp cu nenumărate funcții și activități cronofage, care nu mi-au îngăduit să realizez tot ceea ce mi-am propus în cercetarea textelor vechi, a limbii și a dialectelor române, precum și să mă implic atât cât s-ar fi cuvenit în viața familiei mele. Acum nu-mi doresc decât să-mi dea Dumnezeu încă vreo câțiva ani buni, ca să termin câteva lucrări începute cu mai mulți ani în urmă și să mă bucur de frumoasa noastră familie.

17. A urmat vreunul dintre copiii dumneavoastră o carieră didactică? Unde?

Da! și sunt fericit că a făcut-o exemplar. Crescut într-o casă plină de cărți și având, la școală, profesori de limba română eminenți (regretații Liviu Pop și Mihai Gafencu), singurul nostru fiu, George-Bogdan, a optat pentru filologie. A absolvit două secții: franceză-română și latină-greacă, iar, ca bursier al statului francez, a urmat cursurile Școlii Normale Superioare din Paris, a făcut masteratul la Sorbona și a obținut, în 2008, titlul de *doctor în filologie* la Universitatea „Sorbona”, după ce, în anul 2005, obținuse același titlu la Universitatea din București. În prezent este lector la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie de la Universitatea din Timișoara.

18. Care sunt cele mai plăcute amintiri și rezultatele de care v-ați bucurat cel mai mult în viața profesională?

Orice curs reușit și orice lucrare terminată și editată mi-au prilejuit momente de bucurie autentică. Desigur, au fost și alte motive de bucurie, dar nu voi menționa decât șase: 1 aug. 1966, când am ajuns la Universitatea din Dijon; 5 apr. 1975, când am obținut titlul de *doctor în filologie*; începutul anului 1988, când, la sugestia mea, Biblioteca Universității din Timișoara a achiziționat biblioteca profesorului G. Ivănescu; între 3 și 6 iulie 1991, când a avut loc, la Timișoara, Al IV-lea Congres Național al Filologilor Români, la care au participat și numeroși lingviști din Basarabia, din Bucovina de Nord, din fosta Iugoslavie și din alte țări; în 17 ian. 1990, când am demisionat din funcția de decan al Facultății de Filologie și la 1 oct. 2008, când am inaugurat noua clădire a Bibliotecii Centrale Universitare „Eugen Todoran”, iar a doua zi am devenit pensionar, adică un om liber să dispună cum vrea de zilele ce i-au mai rămas pe *lunga timpului cărare...*